

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 5CoP/46/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4322200899
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 10. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Boris Minks
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2022:4322200899.2

Uznesenie

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Borisa Minksa a sudcov JUDr. Vladimíra Pribulu a JUDr. Olivera Kolenčíka, vo veci starostlivosti o maloleté deti O.: Y., nar. XX.X.XXXX a Y., nar. XX.XX.XXXX, bytom Z. XXX/XX, Z., zastúpené Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Levice, ako kolíznym opatrovníkom, deti rodičov: X., nar.: XX.X.XXXX, bytom Z. XXX/XX, Z. a otec neuvedený, za účasti starej matky U. J., nar. X.XX.XXXX, bytom Z. XXX/XX, Z., o zrušenie náhradnej osobnej starostlivosti u maloletých detí, o odvolaní starej matky U. J., nar. X.XX.XXXX proti rozsudku Okresného súdu Levice zo dňa 13. mája 2022 č. k. 11P/35/2022-24, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie (Okresný súd Levice) na základe podnetu ÚPSVaR Levice začal konanie (ex offo) ohľadne zrušenia náhradnej osobnej starostlivosti nad hore menovanými mal. deťmi O.. Následne rozsudkom zo dňa 13.5.2022 č. k. 11P/35/2022-24 pri právnom posúdení podľa § 47 ods. 1 a § 47 ods. 1 písm. d/ Zák. o rodine u mal. Y. O., nar. XX.X.XXXX a u mal. Y. O., nar. XX.XX.XXXX zrušil náhradnú osobnú starostlivosť nariadenú rozsudkom Okresného súdu Levice zo dňa 3.10.2019 č. k. 10P/44/2019-26.

2. O náhrade trov prvoinštančného konania rozhodol za použitia ust. § 52 Civilného mimosporového poriadku (CMP) s tým, že neboli v konaní zistené také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie náhrady trov konania niektorému z jeho účastníkov.

3. Pokiaľ ide o rozhodnutie vo veci samej, tak súd prvej inštancie uviedol, že rozsudkom Okresného súdu Levice zo dňa 3.10.2019 č. k. 10P/44/2019-26 boli obidve maloleté deti O. (Y. a Y.) zverené do náhradnej osobnej starostlivosti ich starej matky U. J., pretože matka týchto maloletých detí X. O. nebola schopná zabezpečiť osobnú starostlivosť o svoje dve maloleté deti. Zároveň bola matka zaviazaná prispievať na výživu jej dvoch maloletých synov sumou spolu 100 eur mesačne (50 eur na každého) na účet ÚPSVaR Levice. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 25.11.2019.

4. Náhradná osobná starostlivosť v zmysle Zák. o rodine nahrádza osobnú starostlivosť rodiča o dieťa v prípade, ak ju rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť. Pri posudzovaní splnenia podmienok pre nariadenie náhradnej osobnej starostlivosti berie súd v úvahu dve skutočnosti: a) záujem mal. dieťaťa, b) či rodič, resp. rodičia skutočne nemôžu alebo sa nechcú starať o svoje dieťa. Bez splnenia týchto dvoch podmienok nemožno pozitívne rozhodnúť o náhradnej osobnej starostlivosti. Charakteristickým znakom náhradnej osobnej starostlivosti je okrem jej nevyhnutnosti aj jej dočasnosť. Zverenie maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti je dočasným opatrením, ktoré sa zruší, hneď potom ako nastane vhodná situácia. Štát má totiž pozitívnu povinnosť spočívajúcu v realizácii

krokov vedúcich k obnoveniu rodinného života, a teda aj k návratu mal. dieťaťa do starostlivosti vlastného rodiča.

5. V zmysle § 47 ods. 1 Zák. o rodine môže dôjsť k zániku náhradnej osobnej starostlivosti rôznymi spôsobmi. Prvý spôsob zániku má absolútny charakter, čo znamená, že tento druh starostlivosti už nie je potrebný. Druhý spôsob tohto zániku má relatívny charakter, čo znamená, že dôvody takto nariadenej náhradnej osobnej starostlivosti stále pretrvávajú, avšak túto starostlivosť nemôže vykonávať osoba určená právoplatným rozsudkom. Zákonným následkom zrušenia náhradnej osobnej starostlivosti je obnovenie výkonu rodičovských práv a povinností rodičov v pôvodnom rozsahu. Uvedené znamená, že v danom prípade na matku prejdú tie práva a povinnosti, ktoré po zverení svojich dvoch mal. synov do náhradnej osobnej starostlivosti vykonával náhradný rodič. V takom prípade je súd povinný skúmať schopnosť rodiča, či sa vie o svoje mal. dieťa postarať.

6. Z vykonaných dôkazov prvoinštančný súd mal za preukázané, že dôvod, pre ktorý boli hore menované maloleté deti O. zverené do náhradnej osobnej starostlivosti ich starej matky zanikol. Z vyjadrenia starej matky a šetrenia vykonaného kolíznym opatrovníkom, ako aj z vyjadrenia matky mal. detí O. jednoznačne vyplýva, že od septembra r. 2021 zabezpečuje starostlivosť o tieto mal. deti ich prirodzená matka, ktorej však so starostlivosťou pomáha aj stará matka p. J., pretože všetci zdieľajú spoločnú domácnosť a bývajú na adrese Z. XXX/XX, Z.. Obavy starej matky, čo sa môže stať s deťmi v prípade, keby si našla matku partnera, resp. si našla prácu mimo miesta jej aktuálneho bydliska, považoval súd po právnej stránke za irelevantné. Inštitút náhradnej osobnej starostlivosti nie je poisťou pre prípadné v budúcnosti vzniknuté dôvody pre zverenie detí do tohto druhu starostlivosti. Akonáhle pomine dôvod, pre ktorý bola náhradná osobná starostlivosť u mal. detí nariadená, súd je povinný pristúpiť k zrušeniu takto nariadenej náhradnej osobnej starostlivosti, pretože rozhodujúcu úlohu vo výchove detí majú ich rodičia. V danom prípade matka ako jediný zákonný zástupca hore menovaných mal. detí O. je nositeľom rodičovských práv a povinností, čo znamená, že si musí byť plne vedomá svojich povinností pri výchove vlastných detí, a zároveň aj z dôsledkov vyplývajúcich z ich prípadného vadného výkonu. Samotná skutočnosť, že stará matka pri výchove mal. detí ich matke vypomáha, ešte nezakladá zákonný dôvod na zverenie mal. detí do náhradnej osobnej starostlivosti. Zrušením náhradnej osobnej starostlivosti sa v danom prípade obnovil výkon rodičovských práv a povinností vo vzťahu k jej mal. deťom v plnom rozsahu. Výkon náhradnej osobnej starostlivosti je čestná a neplatená funkcia, ktorá náhradnému rodičovi neslúži ako zdroj príjmu.

7. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podala včas odvolanie stará matka U. J. navrhujúc Krajskému súdu v Nitre zrušenie rozsudku okresného súdu s tým, aby okresnému súdu v danej veci znovu uložil konať a rozhodnúť. Je pravdou, že od posledného rozhodnutia v r. 2019 sa čiastočne zmenili pomery, matka sa začala o svoje deti o čosi viac starať, no však nie až tak pozitívne, ako to tvrdí kuratela. Bolo v snahe ÚPSVaR vyjsť v ústrety matke, avšak bez presvedčenia sa v tom smere, či je matka detí schopná sa sama o deti postarať. Už o niekoľko týždňov sa situácia zmenila.

8. Skutočnosť je taká, že matka si našla opätovne partnera, ktorý je narkoman, a s ktorým aj žije. O deti sa nestará, pričom starostlivosť o ne spočíva na nej. Matka trpí epilepsiou, pričom záchvaty sa objavujú u nej aj v súčasnosti. Má agresívnu povahu, rozbíja bytové zariadenie, deti sa jej často boja, pretože ich aj bije. Náhradnú osobnú starostlivosť mal súd ponechať, pretože matka sama nedokáže zabezpečiť zdravý vývoj detí, či už po psychickej alebo finančnej stránke. V minulosti bola matka liečená psychiatrom a mala by byť aj v súčasnosti, pretože mala diagnostikované také ochorenia, ktoré vylučujú, aby mohla mať dobrý vplyv na výchovu svojich detí.

9. Súd prvej inštancie sa vôbec nevenoval tomu, či je matka schopná sa riadne postarať o svoje deti. Kolízna opatrovníčka sa nechala ovplyvniť a uverila matke detí, že táto nebude vyhľadávať rôzne pochybné známosti s osobami z kriminálneho prostredia, čo sa však ukázalo ako nepravdivé. Matka detí vôbec nevedie k tomu, aby navštevovali materskú školu a aby sa vedeli naučiť správať aj v kolektíve iných detí.

10. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení na odvolanie starej matky navrhol odvolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok OS Levice č. k. 11P/35/2024-24 v plnom rozsahu potvrdil a odvolanie starej matky zamietol.

11. Sú mu známe tie skutočnosti, že matka mal. detí O. sa spolu s nimi zdržiava na adrese Z. XXX/XX, Z. v domácnosti, pričom pominuli dôvody zverenia týchto detí do náhradnej osobnej starostlivosti. Dôvodom zverenia mal. detí bola tá skutočnosť, že matka v tom čase bola vo VTOS a svoju starostlivosť realizovať nemohla. Podľa jeho názoru je dôvodom, podaného odvolania zo strany starej matky práve odňatie peňažných príspevkov, ktoré stará matka dostáva na tieto maloleté deti.

12. Stará matka bola opakovane upozornená na to, že mal. Y. O. mal v školskom roku 2021 až 2022 navštevovať v rámci MŠ predprimárne vzdelávanie, čo stanovuje zákon. Vzhľadom k tomu, že menované dieťa predprimárne vzdelávanie v danom školskom roku nenavštevovalo, stará matka sa dopustila priestupku podľa zák. č. 245/2008 Z. z.

13. Stará matka v písomnom vyjadrení na písomné vyjadrenie kolízneho opatrovníka k jej odvolaniu uviedla, že matka sa o deti sama nedokáže postarať, pretože sa nezdržiava doma, stále má známosti, pričom o deti sa počas celého dňa stará iba ona. Keď idú k lekárovi, kde síce matka ide s ňou, avšak sama by lekára spolu s deťmi nenavštívila.

14. Priestupku sa nemohla dopustiť, pretože dôvod neprihlásenia mal. Y. O. na povinnú predškolskú dochádzku v rámci MŠ bol ten, že to odporučila MUDr. Beáta Ragaszová vzhľadom na denné aj nočné pomočovanie tohto dieťaťa, ktoré musí byť plienkované. Správu od tejto lekárky doložila stará matka spolu so správou od Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie vo fotokópii spolu s týmto vyjadrením.

15. Matka maloletých detí O. sa k podanému odvolaniu starej matky písomne nevyjadřila.

16. Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie v danej prejednávanej veci bolo podané oprávnenou osobou v rámci zákonnej lehoty na podanie odvolania (§ 362 ods. 1 CSP) preskúmal odvolaním starej matky napadnutý prvoinštančný rozsudok zo dňa 13.5.2022 č. k. 11P/35/2022-24 postupom podľa § 63, § 65 a § 66 CMP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario). Následne odvolací súd prijal záver, že odvolanie starej matky je opodstatnené a rozhodol o ňom tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

17. Podľa § 389 ods. 1 písm. b/ CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

Podľa § 391 ods. 1 CSP, ak odvolací súd zruší rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, prerušiť konanie, schváliť zmier, zastaviť konanie alebo postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci vec patrí.

Podľa § 191 ods. 1 CSP, dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

Podľa § 220 ods. 2 veta tretia CSP, súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa § 217 ods. 1 veta prvá CSP, pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia.

Podľa § 23 ods. CMP, ak tento zákon neustanovuje inak, možno začať konanie aj bez návrhu. O začatí konania bez návrhu súd vydá uznesenie.

Podľa § 378 ods. 1 CSP, na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákone neustanovuje inak.

18. V danom odvolacom konaní pri viazaní odvolacieho súdu jeho zákonnou povinnosťou skúmať, či odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zo strany starej matky nebol vydaný v konaní postihnutom niektorou z procesných väd obsiahnutých v ust. § 389 ods. 1 CSP, odvolací súd prijal ten záver, že predmetný napadnutý prvoinštančný rozsudok jednou z týchto väd a to konkrétne procesnou vadou v zmysle § 389 ods. 1 písm. b/ CSP trpí, a preto vo vzťahu k tomuto napadnutému rozsudku zvolil procesný postup v zmysle § 391 ods. 1 CSP, prejaviaci sa v jeho zrušení a následnom vrátení veci

prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Prijatý právny záver súdu prvej inštancie ohľadne pominutia dôvodov pre zrušenie náhradnej osobnej starostlivosti nad maloletými deťmi O., t. j. Y. a Y. z dôvodu návratu matky do spoločnej domácnosti a započatia výkonu riadnej starostlivosti o tieto deti, považuje odvolací súd za predčasný a zároveň nemajúci oporu vo vykonanom dokazovaní a k nemu prináležiacich skutkových zisteniach.

19. Súd prvej inštancie dňa 13.5.2022 vyniesol rozsudok vo veci samej bez realizácie základného dôkazného prostriedku, za ktorý je možné považovať výsluch účastníka konania, t. j. matky a starej matky, aj keď na strane druhej mal k takémuto postupu oprávnenie v zmysle § 180 CSP, pretože obidve tieto osoby sa na predmetné pojednávanie dostavili oneskorene. Zo zápisnice o pojednávaní z daného dňa však nevyplýva, či súd prvej inštancie vôbec zisťoval dôvod zmeškania pojednávania týmito osobami. V ďalšom konaní okrem realizácie základného účastníckeho výsluchu týchto dvoch osôb, zameria súd prvej inštancie pozornosť na komplexné preverenie starostlivosti zo strany matky mal. detí O. najmä v tom smere, či táto svojim deťom každý deň pripravuje stravu, t. j. či vie variť a vykonáva aj ostatné práce spojené s výchovou maloletých detí, ako sú upratovanie, varenie, návšteva lekára atď. Takisto zistí, či sa matka každý deň zdržiava na hore uvedenej adrese spolu s mal. deťmi, či pracuje a ak nie, aký má zdroj vlastných finančných príjmov a zároveň ako má vyriešenú vlastnú bytovú otázku.

20. Vzhľadom k tomu, že konanie súdu ohľadne starostlivosti o maloleté deti je tým druhom konania, môže začať aj z úradnej povinnosti (ex officio) v ďalšom konaní súd prvej inštancie v záujme objektívne zisteného skutkového stavu vykonať aj ďalšie, účastníkmi konania nenavrhované dôkazy. Predovšetkým u ošetrojúceho lekára, resp. odborného lekára maloletých detí preverí v koho sprievode tieto deti navštevujú lekára a ako sú plnené odborné pokyny všeobecného alebo odborného lekára v záujme zachovania dobrého zdravotného stavu oboch maloletých detí. V rámci účastníckeho výsluchu matky zistí, či táto má v súčasnosti nadviazanú známosť s iným mužom, ak áno, kde s týmto trávi čas a či uvedený muž je slobodný, zamestnaný a má vyriešenú bytovú otázku.

21. V záujme presvedčivosti odôvodnenia v poradí druhého rozsudku vo veci samej (§ 220 ods. 2 veta tretia CSP) prvoinštančný súd odstráni rozpor medzi svojím tvrdením obsiahnutým v bode 9, poslednej vete, podľa ktorej je výkon náhradnej osobnej starostlivosti čestnou a neplatenou funkciou a tvrdením ÚPSVaR Levice obsiahnutým v jeho písomnom vyjadrení zo dňa 27.6.2022 k odvolaniu starej matky, podľa ktorého dôvodom podaného odvolania zo strany starej matky má byť práve odňatie peňažných prostriedkov, ktoré má táto dostávať v súvislosti s nariadenou osobnou starostlivosťou.

22. Až v kontexte dôvodov takto doplneného dokazovania súdom prvej inštancie v ďalšom konaní bude môcť byť objektívne a spravodlivo rozhodnuté o tom, či dôvody, pre ktoré bola nariadená náhradná osobná starostlivosť nad hore menovanými maloletými deťmi existujú, resp. tieto zanikli a následne tomu prispôsobiť rozhodnutie vo veci samej.

23. Vo svojom novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie aj o náhrade trov tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 1, 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal odvolací senát pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolať musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).